

Lahemaa rahvusparki kaitsekorralduskava
Kultuuripärandivaldkonna piirkondlikud koosolekud
Kolgaküla rahvamaja 16. jaanuar 2015

Koosoleku juhataja: Ave Paulus

Protokollija: Mareile Michelson

Osalejad lisatud nimekirja alusel

Koosoleku algus: 16.00

Koosoleku lõpp: 17.50

Ave Paulus juhatab koosoleku sisse tutvustades kaitsekorralduskava (edaspidi *kkk*) eesmärki, senist seisuga ja varem tehtut. Paberkaardil kaardid ja ajaloolise maakasutuse, kultuuripärandi ning ehitustingimuste valdkonna peatükkide kaustad Kolga mõisa teiste maakülade (Kemba, Kalme, Kõnnu, Kolgaküla, Kotka, Murksi, Parksi, Vanaküla, Valgejõe, Joaveski, Nõmmeveski) kohta jaotatakse külavanematele. Iga küla kohta on paberkaardil 1 eksemplar küla kohta. Keskkonnaameti Lahemaa rahvusparki kodulehelt www.keskkonnaamet.ee/lahe valikust *rahvuspark* > *kaitsekorralduskava* > *Lahemaa RP KKK 2016–2025* on materjale võimalik alla laadida, võimalus küsida ka Keskkonnaametist lisa koopi. Koosolekute protokollid ilmuvad kodulehele 1 nädala jooksul. Kodulehel on protokollid kättesaadavad valikus *kohalikule* > *Lahemaa rahvusparki koostöökogu* > *koostöökogu sektsioonide koosolekute protokollid* > *kultuuripärandi sektsiooni koosolekute protokollid*, samuti *uudiste voo* alt.

Ave Paulus: Lisaks kaitse-eeskirjale (uuendatud kaitse-eeskiri saab ilmselt lähikuudel kinnitatud) on *kkk* teine dokument kaitseala kaitse korraldamisel.

Ave Paulus: Kui mingi kultuuripärandi väärtus ei ole *kkk* käsitletud, on selle tarbeks tegevusi raske planeerida. Eesmärk on, et igas külas väärtuslik maastik, pärand saaks kaitstud, edendatud. Praegu on *kkk* koostamise faas, ei ole kinnitamise faas – koostame väärtusi. Ajaloolised väärtused, looduslikud pühapaigad, vaimupärand – kõik on omavahel seotud. Et ühte elus hoida peab kõige peale mõtlema. Ettepanekud, mida võiks, peaks tegema, on väga teretulnud. Tegijana näeme just kohalikku kogukonda.

Ave Paulus: Kuni veebruari teise pooleni saab saata veel ettepanekuid, palun saata Ave Pauluse nimele. Kuumad teemad on ehitamine, maastike avatud hoidmine. Vaadake üle külade lapid kuhi tohib ehitada uusi elamu alasid – vanu tohib alati rekonstrueerida või olemasolevale õuele ehitada. Praegu on piirkonnast tulnud 1 ettepanek põlistõugude ja traditsioonilise elulaadi teemal, mis kirjutatakse ka kavasse sisse. 7. märtsil on tulemas 1-päevane koolitus.

Saalist: Mis on saanud 2010 tulnud ettepanekutega tehtud tegevuste osas?

Ave Paulus: Need ettepanekud on kokku võetud ja *kkk* sisse kantud. Välja võis jääda sotsiaalmajanduslik uuring, küsimuse all on, et kas see on üldse looduskaitse tegevus – arutluse koht.

Ave Paulus: Tulemas on temaatilised arutelud vaimse pärandi ja käsitööoskuste, rannakalanduse ja rannaelulaadi jms osas (vt Lahemaa rahvusparki kodulehelt www.keskkonnaamet.ee/lahe_uudiste_voo_alt - *Lahemaa kultuuripärandi temaatilised koosolekud*). Ligi 500 muinsuskaitsealust objekti asub Lahemaal. Arhitektuuri inventuuri raames on hooneid hinnatud väärtuslikeks. Ainuke reaalne mehhanism kaitsealuse hoone kaitsel on praegu koolituste vms raames. Muinsuskaitse alla on viimastena võetud Hagumäe taluhäärber ja Hansurahva rehielamu.

Ennu Tsernjavski: Jõeäärsed aasud – lahustükid. Varem avatud hoitud niidetavana, täna võsa täis, midagi ettevõtta ei tohi. Kas tuleb kõne alla ladude taastamine, kus heina hoida?

Ave Paulus: Vaadake palun ajaloolise maakasutuse kaardil, kas need tükid on väärtuslikena märgitud.

Paul Laasik: Aasud ei ole.

Ave Paulus: Puiskarjamaid võis mõisnik märkida metsamaana, kuid karjatati. Vaadake – kui on teada, et on olnud traditsiooniline karja-, põllu- või heinamaa esimese vabariigi ajal - 20 saj I poolel ja praegu pole ilmselge metsakõlvik, siis saame parandused teha. Traditsioonilised aasud on väärtus, mida hoida.

Ennu Tsernjavski: Kui täna on metsaeraldus?

Ave Paulus: Ettepaneku konkreetse tüki suhtes võiks teha. Samas nt elamut ei saa.

Ennu Tsernjavski: Hall lepik – miks peaks olema metsamaa?

Ave Paulus: kkk saab täpsustada mida teha – kui kaitse-eeskiri keelab siis ei saa seda lubada.

Kaisa Linno: Kas kaitse-eeskiri on juba vastu võetud?

Ave Paulus: Uus veel ei ole kinnitatud.

Kaisa Linno: Kuidas ta siis saab olla millelegi aluseks?

Ave Paulus: Meil on kehtiv kaitse-eeskiri - nii kehtiva kui ka eelnõu alusel on keelatud.

Kaisa Linno: 2010 sai tehtud ettepanekud kkk-sse – seleta, mis on tehtud ja mis tegemisel ja mida te meilt ootate. Aastaid on juba midagi tehtud ja midagi oodatud – aga mida täpsemalt?

Ave Paulus: Eelnõu oli laual ka 2005 a, siis tuli kaitse-eeskirja muuta 2004 a looduskaitse-eeskirja valguses. Rahvusvahelised aktid, mida tuli käsitleda, mida 1997 a ei olnud. 2005 a oli eelnõu rangema režiimiga – ehitamine mitmetes suurtes piiranguvööndites vaid vanadele talukohtadele. Vahepeal tuli looduskaitsereform ja kaitse-eeskiri jäi õhku. Siis 2009 a tuli uus reform ja Keskkonnaamet hakkas jälle menetlema kaitse-eeskirja. 2010 a oli uus avalikustamine – uus sest vahepeal oli olulisi muudatusi tehtud – tolle aja 34 piiranguvööndi tsoneeringuga, kus uute taluõuede rajamine oli valdavalt keelatud. Vastuskirju tuli just selles valguses, et võiks siin, seal lubada. Samas tulid ka uuringud, mis toetasid osadesse piirkondadesse ehitamist. Piiranguvööndi vööndeid vähendati ja toimusid uued koosolekud, nt kultuuripärandi sektsioonis. Juminda külade ettepanekud olid väga sisukad – ehitusküsimus, arhitekti ametikohast, minister käis kodanikega kohtumas. Selle tulemusena sai, et kui on kooskõlas traditsioonilise asustusstruktuuriga võib uusi talukohti teha.

Rein Kiis: Praegune kava on uue kava ellu viimine? Mida praegu arutame on uue kaitse-eeskirja tegevuskava?

Ave Paulus: Kaitse-eeskirjas ei ole kultuuripärandi osas suuri muudatusi – vaid nt kehtiva järgi on rannal ja kaldal ehitamine lubatud vanasse talu kohta – uues kaitse-eeskirjas on ehituskeel rannas

joonena. Põhimõtetes väga erinevaid muudatusi ei ole – mets on prioriteetne endiselt. Paadikuure on võimalik teha ilma detailplaneeringuta. Küladel palun vaadake materjalid üle, mis ehitamis-tingimusi, asustusstruktuuri liini ja jooni puudutab – tehke parandusi, ettepanekuid – mida teie arust peaks vaimse pärandi puhul tegema või mis peaks säilima.

Ave Paulus: kkk arvestab juba kaitse-eeskirja eelnõu piiranguid – me ei tohi siia teha plaane, mis on eelnõuga vastuolus. Küla laieneks vahelapikeste arvelt. Aga kui on metsamaa ja kui küla teeb ettepaneku, siis peab vaatama, kas on ikka tegu konkreetse metsamaaga.

Rein Kiis: Aasudes vanasti olid heinaküünid – kuidas sinna nüüd neid saaks?

Ave Paulus: Alustame ettepanekust ja vaatame selle läbi.

Ennu Tsernjavski: Metsa sees kiviaed, mis oli metsapiiriks põllumajandusmaa vahel?

Rein Kiis: Vene ajal metsa kasvanud.

Ave Paulus: Maakasutuse peatükis lahti kirjutatud – metsamaal loodusväärtused kaaluvad enamasti üles pärandkultuurmaastikulised väärtused.

Kaisa Linno: Kui aasudest rääkida, siis pigem kultuuripärand – taastada mosakiikne maastikumuster – aasu oli omaette osa külast. Ootate küladelt ettepanekuid – miks külad peaks need ettepanekuid tegema – mis tolku me sellest saame – kas on lootust, et aitate või rahastate?

Ave Paulus: kkk tehakse, sest looduskaitse rahad käivad läbi selle. Edaspidised tegijad ikkagi loevad – kultuuripärandi valdkonnas on praegu eelarve 0. Kui kkk sees, siis see ise ei garanteeri, et asi on päästetud.

Kaisa Linno: Tegime aasude suhtes 2010 a ettepaneku, et aasusid uurida. 4 a tegime ise uuringu – ei näe mõtet ettepanekuid teha.

Ave Paulus: See on iga inimese vaba tahe. Kui tegevuse teostamiseks on vajalik Keskkonnaameti luba, kuid kkk ei ole kirjas, et on vajalik rahvusparki kaitse-eesmärkide täitmiseks, siis see tegevus võibki mitte teoks saada.

Ennu Tsernjavski: On juba 1960 kaitse all.

Kaisa Linno: Aasud on Kolgaküla äärsed lahustükid – igal talul oli neid, läks tee, oli oma heinaladu, praegu on eraomandis, piiranguvööndis on Allika viimane, edasi on sihtkaitsevöönd.

Ave Paulus: Kui on uuringud all, siis saab öelda, et need on tähtsad ja vajavad taastamist, aga kui te leiaste, et selle ettepaneku esitamine ei ole tähtis, siis loomulikult ei pea.

Ennu Tsernjavski: Vanaküla – omapärane struktuur, lahustükid, taluaiad – iga talu juurest sai liikuda lahustükkidele, kus karjamaa, heinamaa, talu – et äkki need sisse kirjutada, et taastada – füüsiliselt olemas aga kinni kasvamas.

Ave Paulus: Iseenesest hea mõte – ajaloolisi teid ja karja-, heinamaid on vaja kirja panna. Kohe, kohe on avanemas sellealane projekt. Oluline on tuua esile see, mis vajab tõesti tähelepanu. Vaadake üle külade laiendusi – väljaspool lapikesi ehitada ei saa. Küladelt on tulnud mõistlikke ettepanekuid laiendamiseks, krundi suuruste osas, nii et oleks suurem või ka väiksem. Kkk peaks olema need teemad läbi arutatud. Ühiskondlikud, loomapidamishooned vms tabelis toodud mõõddud ei kohaldu, käsitletavad eranditena. Samas 400 ruutmeetri laut vajab suuremat kaalumist.

Ülle Tamm: Kui kaugel on arhitektuurinõukogu?

Ave Paulus: Valdadele oli saadetud statuut oktoobris, praeguseks on tulnud ettepanekuid, täpsemalt teab Maret Vildak Viru regiooni looduskaitse juhtivspetsialist. Arutelu on 27. jaanuaril. Samas ei oma tähtsust kas see nõukogu saab kinnitatud enne 20. veebruari. Kui isegi on kinnitatud, ilmselt ei jõuaks enne nende küsimustega tegeleda.

Margus Soom: Kas statuut on lukus?

Ave Paulus: Seni ei ole kui ei ole Keskkonnaameti peadirektori poolt kinnitatud.

Margus Soom: Oleneb, mis eesmärki täitma peab.

Ave Paulus: Avalikus funktsioonis hoonestus, küla maastikus oluliselt erinev hoonestus. Traditsiooniline taluarhitektuur on olnud teatud mõõtmetes, millest ka rahvuspargis peaks lähtuma, sellest suuremad peavad läbima arhitektuuri nõukogu.

Margus Soom: Vastuolu kaitse-eeskirja, ametnike, kogukonna vahel – või on möödarääkimised – arhitektuurinõukogul võiks olla ekspertidest vahekohtu, lepitav, selgitav, õpetav roll, kogukonna esindus. Küla esindaja peaks olema esindatud.

Ave Paulus: Arhitektuurilased küsimused tulevad arutluseks. Üldisemad põhimõtted ja printsiibid – siis kaitse-eeskiri või kkk. Konkreetse küla esindaja on kaasatud.

Ave Paulus: Järgmine koosolek toimub järgmine reede Pärisespal.

Ennu Tsernjavski: Kui kaua saab ettepanekuid teha?

Ave Paulus: Veebruariks, info oli oktoobrist üleval, on olnud koosolekuid kus juba koosoleku toimumise ajaks on ettepanekuid esitatud. Hea oleks kui neid on, samas saab ka avalikustamise faasis ettepanekuid teha.

Ennu Tsernjavski: Kui detailsed need peavad olema?

Ave Paulus: Ei ole vahet, peame lähtuma ühtsetest põhimõtetest. Kaartidest – laikude sees peab olema võimalik ehitada – peab järgima küla asustusstruktuuri joone piire – sellepärast need soolikad teatud kujuga – küla tüübi järgi. Ei taha põllukülade teket – eluhoonestus mitmes reas üksteise taga – sellisele ettepanekule ütleks „ei“.

Ennu Tsernjavski: Kui on sihotstravet metsamaal vaja muuta?

Ave Paulus: Kalev Sepa koostatud maakasutuse analüüs, samas on teada meil ka metsakarjamaad ja puiskarjamaad – kuigi uuring oli pigem avatud maastike kohta. Kui pohiranna kaitse on kkk, sees on mittetulundusühingul vms võimalik uuringu vajadusele viidata, KIKis selleks eraldi meede olemas ja saab toetust mtü või Keskkonnaamet.

Sven Miller: Kui ettepanekud realiseerima hakkavad ja KIK neid toetama hakkab, milline on Keskkonnaameti roll tegevuse osas? Kui ettepanek läheb läbi ja saadaks rahastus – kas Keskkonnaamet aitab rahastust taotleda või tegevust ellu viia?

Ave Paulus: Keegi peab taotlema raha, reaalne tegija. Iga konkreetse ettepaneku juures on taga ka tegija – kas on nt Keskkonnaameti põhiülesanne või me toetame seda – nt külaplatsid – toetame, aga seda teeb ilmselt kogukond.

Sven Miller: Kui saab valmis, tuleb järelhooldada, säilitada.

Ave Paulus: Administratsiooni tehtud asju hooldas Looduskaitsekeskus, nüüd RMK.

Kaisa Linno: Kes kaardi üles meile paneks, murdus ära – on meil abi loota? Oma investeeringuid hooldate ise? Tahvel läks katki, aga siia teid ei sattu – ei tea, et ära murdunud.

Ave Paulus: Anda teada. Läks meie haldusalast üle RMK alla – kui ei tea, et katki, siis ei tea hooldada. Tasub öelda kasvõi meile, et on murdunud, saame info edasi anda RMK'le – andke signaali, et on vaja teha. Meil tegeleb külastuskorraldus kavaga loodushariduse spetsialist Krista Kingumets.

Kaire Rauuli: Rahastus?

Ave Paulus: KIK ja Euroopa rahade taga regionaalarengu fond.

Kaire Rauuli: Kui pika aja järel – 5, 7, 10?

Ave Paulus: KIK iga aasta, Euroopa regionaalfond konkreetne aeg.

Kaire Rauuli: Ehitiste hooldus, remont, kes selle rahastuse tagab, või kust tuleb?

Ave Paulus: Kurb öelda – Karula rahvuspargis paari hoone korrastamist rahastati 2002 a, hiljem leiti, et see pretsedent – peaks olema muinsuskaitsealuste hoonete rida. Võiks olla meede rahvusparkides – positiivseid näiteid on Skandinaavia maadest. Ei pea olema 100% hoone toetus või traditsioonilise materjali vahe kinnikatmine mingis summas – me ei nõua, võimalik on alternatiivsete materjalide kasutamine. Praegu toetus meetmeid välja töötatud ei ole – ministeeriumi tasemel vajalik välja töötada.

Kaire Rauuli: Aga kohustused on kavas sees?

Ave Paulus: Kava on soovituslik, ei kaasne trahve, kui hoone ära laguneb. Oma vahendites võib korda teha. Katuse võib vahetada, juurdeehituse ehitada kui sobilikult sulanduda. Ei tea, kust see muuseumi kliše on tulnud.

Meelis Alemann: Lagunevad hooned?

Ave Paulus: Lahemaal lagunevaid hooned märksa vähem kui kusagil mujal Eestis. Kõige vanemad lagunevad hooned ongi abihooned, mis kannavadki kõige rohkem piirkondliku ehitustraditsiooni eripärasid. Meie saame tähelepanu sellele pöörata ehituspärandi koolituste raames.

Saalist: Kas hoonete omanikele tehakse mingeid ettekirjutusi?

Ave Paulus: Ei tehta – vald võib teha, kui on ohtlik. Samas ettekirjutus lammutusele peab olema kooskõlastatud Keskkonnaametiga. Nt Vergi pritsikuuri me keelasime lammutada, kuni see ise kokku kukkus.

Margus Soom: Kui jätkusuutlik projektijuhtimine on? Kajastuvad eurorahade toetusel – need lõpevad ära – mis siis rahvuspargist saab – puisniitudest?

Ave Paulus: Meile siia ei ole neid rahasid nii massiliselt läinud. Siin on elanikkond suurem. Teistes rahvusparkides on tehtud massilisemaid toetusi. Ei ole praegu väga oluline elatusallikas siin piirkonnas. Samas uuringud annavad kohalikule kogukonnale olulise panuse.

Margus Soom: Meil on muutunud elulaad – rannaelanikest pooled suverandlased. Põlisrandlastest ei tegele traditsionaalsete elutegevustega, sellega muutub ka hoonestus õuealal – võiks olla paindlikum ja perspektiivsem. Ehk ka praegune minister ei anna veel ruttu allkirja ja saab kaitse-eeskirja veel liberaalsemaks muuta.

Ave Paulus: Kriitilised, olulised asjad, mida ilma välise toeta muidu ei saa, tuleks kkk sisse kanda.

Proua saalist: Et see ei ole meile kohustus vaid annab meile võimaluse – kui siia asi kirja panna? Ei pea veel olema konkreetset plaani aga põhimõtte vms?

Ave Paulus: Jah. Kui kaitseala valitseja peab seda oluliseks kultuuripärandi vallas, kui on vahendid olemas, siis saab teostada.

Ennu Tsernjavski: Kui palju saab omanikku mõjutada, et ta võtaks mingi töö ette? – nt üks omanik taastab, naaber mitte.

Ave Paulus: Eramaad poollooduslikukoosluse hooldamine – looduskaitseaduses – kui sa ise ei tee pead lubama teisel teha – võimalus nõuda – omanik ise ei pea tegema, aga ta ei saa olulist looduskaitsealist tööd keelata teistel teha (alus: looduskaitseaduse § 17 lõige 8) – puudutab praegu maastike hooldust.

Ennu Tsernjavski: Kas Keskkonnaamet on nõus toetama küla ettepanekut?

Proua saalist: Omanik ise keeldub sinna minemast – ala risustub seal. Vanakülas roosa ala – ei tohi ehitada?

Härra saalist: Kas Vanakülas tohib uusi talukohti teha?

Ave Paulus: Tohib küll. Vanakülas peab järgima krundi suurust ja tema asetust ajaloolise külatee suhtes. Kaitstavatesse osadesse võib ehitada, kui see on kooskõlas traditsioonilise asustusstruktuuriga ja tihendatavasse, kui lähtub piirkonna kruntide minimaalsetest nõuetest. Oluline, et ei tiheneks liigselt. Numbrid tasub üle vaadata, kas on optimaalsed – on tehtud ettepanekuid nii vähendamise kui suurendamise osas.

Härra saalist: Kas vundament tähendab vana talukohta?

Ave Paulus: Vanad taluõued on tuvastatud vanadel kaartidel – vundament ei tähenda talukohta – saun, ait vms võis olla ka kaugemal. Metsas olev vundament ei ole argument omaette. Arvesse tulevad talukaardid, mõisakaardid, verstane topokaart, kus on märgitud talukoht jms.

Ave Paulus lõpetab koosoleku: 17:50

Koosoleku juhataja:

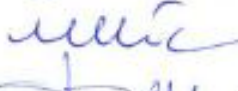

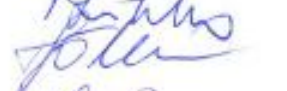

Ave Paulus

Protokollija:

Mareile Michelson

Lahemaa RP koostöökogu neljapäevane
koosolek 16.01. Kolgakülas
Osalejate nimekiri

Nimi küla/asutus allkiri

1. Ane Paulus	Kesklinnaamet	
2. Mareile Michelson	Kirikukorrasamet	
3. Kaire Pannik	VANAKÜLA	
4. Mailis Virve	Kuusela V	
5. LUBOV BEGLOVA	Kuusela VV	
6. Rein Kuis	Kolgaküla	
7. Margus Soom	Kuusela VII Isindaja
Lahemaa RP	
8. Paul Saarik	Kolgaküla	
9. Enne Tšerjavski	Vanaküla	
10. Seena Milla	Murksi	
11. Raamat Rahtus	Kolgaküla	
12. ANDRES ALLMÄGI	PARKSIK.	
13. MEELIS ALLEMANN	MURKSI.	
14. ANU ADAMSON	KOLGAKÜLA	
15. Selly Linn	Kolgaküla	
16. Ülle Tamm	Sõnnemitegia	
17. Kardo Pida	Kolgaküla	
18. Peep diano	Kolgaküla	
19. Rene Meimer	Jõaveski	
20. Joel Põdver	Kemba	
21. Madon Kuk	Vanaküla	
22. Kersa Linn	Kolgaküla	
23. Tõnu Põllmaa	Vanaküla	
24. Anete Lomp	Valgijõe	